

Országos Rendőrfőkapitány

Papp Károly r. altábornagy

Szám:

Tárgy: rendőri intézkedés elleni
panasz elbírálása

Ügyintéző:

Tel:

E-mail:

HATÁROZAT

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (továbbiakban: Rtv.) 92. § (1) bekezdésében biztosított jogkörömnél fogva panaszos által benyújtott panasz tárgyában folytatott eljárás során – figyelemmel az Rtv. 93/A. § (7) bekezdésére, továbbá a Független Rendészeti Panasztestület (továbbiakban: Panasztestület) állásfoglalásának megállapításaira az előállítás időtartama, az előállításról szóló igazolás, továbbá az élelemmel történő ellátás hiánya vonatkozásában

h e l y t a d o k

a rendőri intézkedés elleni panaszt egyebekben

e l u t a s í t o m.

A határozat ellen az Rtv. 93/A. § (9) bekezdése alapján – figyelemmel a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 100. § (1) bekezdés e) pontjára, valamint a 109. § (1) bekezdés a) pontjára – fellebbezésnek helye nincs, annak felülvizsgálata közvetlenül kérhető a bíróságtól. A keresetlevelet az Országos Rendőr-főkapitányságnál – a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnak címezve (1255 Budapest, Pf.: 117.) – a felülvizsgálni kért határozat közzétételétől számított harminc napon belül lehet benyújtani, vagy ajánlott küldeményként postára adni. (A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 330. § (2) bekezdése; Ket. 109. § (1) bekezdés a) pontja).

A határozatot kapják:

- 1) panaszos
- 2) Független Rendészeti Panasztestület
- 3) Rendőr-főkapitányság vezetője
- 4) Irattár

INDOKOLÁS

I.

Panaszos a Panasztestület ügyfélszolgálatán személyesen terjesztette elő panaszát a vele szemben fogantatosított rendőri intézkedéssel szemben.

A panaszos a rendőri intézkedés előzményeként előadta, hogy délután * óra körüli időben az utcán nézeteltérés alakult ki közte és az élettársa között, aki kihívta a mentőket, mert szerinte a panaszos idegösszeroppanást kapott. A cselekményt vagy kamera rögzítette, vagy szemtanú látta, mert nemsokára kiérkezett a rendőrség. Az intézkedést a készenléti rendőrség állományába tartozó rendőrök kezdték meg, akik nem azonosították magukat. A panaszos átadta az iratait az igazoltatás során, amikor visszakapta a rendőr sértegette őt, amire a panaszos úgy reagált, hogy ő ezt nem akarja tovább hallgatni. Ezt követően a rendőr a panaszos fejét a falba verte és hátra helyzetben megbilincselte, továbbá azt mondta neki, hogy csak akkor mehet el a helyszínről amikor ő azt mondja.

A panaszos homlokán horzsolás, kezén bőrpír keletkezett a bilincselés következtében. A bilincset csak a Rendőrkapitányság épületében vették le, korábban már kérte, hogy lazítsanak a bilincsen, de a kérés ellenére rászorították.

A Rendőrkapitányságon a panaszost a mellékhelyiségbe kiküldték és fehéreneműre vetkőzött, az eljárás során egy rendőr megkínálta az ételéből és cigarettát is adott neki.

Sérelmezte, hogy elvették tőle a székét és nem tudott leülni a folyosón, valamint amikor ki akart menni a mosdóba akkor egy hölgy kikísérte és nem hagyta őt egyedül. Nem hallgatták ki, végül egy papírt írtak vele alá, hogy garázdaság miatt indítanak ellene eljárást. Sérelmezte továbbá, hogy a Rendőrkapitányságon az ott tartózkodása alatt orvos nem látta, valamint öt órán túl nem látták el élelemmel.

A Rendőrkapitányságról * órakor történt távozásakor nem kapott semmilyen papírt arról, hogy ott járt és mi történt vele.

A panaszos aznap este még elment orvoshoz, ahol látletet készült, amelynek másolati példányát a panaszához csatolta.

A beadványban foglaltak alapján a panaszos a rendőri intézkedés kapcsán az alábbiakat sérelmezte:

1. az intézkedő rendőrök fellépését, hangnemét és bánásmódját;
2. a bilincselés időtartamát, módját;
3. az előállítás jogalapját;
4. az előállítás időtartamát;
5. az előállítás körülményeit;
6. a megfelelő tájékoztatás közlésének és igazolás kiadásának elmaradását;
7. a bántalmazást.

II.

A Panasztestület a sérelmezett rendőri intézkedéssel kapcsolatban kialakított állásfoglalásában megállapította, hogy a rendőri intézkedések érintették a panaszosnak a Magyarország Alaptörvénye XXIV. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogát, a IV. cikkben rögzített személyes szabadsághoz való jogát, a XX. cikkében foglalt testi-lelki egészséghez, továbbá a II. cikkében rögzített emberi méltósághoz való jogát.

A Panasztestület megítélése szerint felmerült annak gyanúja, hogy a panaszos jogellenes cselekményt követett el, ez rendőri beavatkozást tett szükségessé, amely intézkedési kötelezettséget keletkeztetett, továbbá az intézkedő rendőrök az igazoltatást is megfelelő joggal hajtották végre.

Az ügy mérlegelése alapján a Panasztestület arra a következtetésre jutott, hogy a panaszossal szemben alkalmazott bilincselés megfelelő joggal történt, ugyanakkor nem érvényesült maradéktalanul az arányosság követelménye a bilincselés időtartamát illetően, így ez sértette a panaszos emberi méltósághoz való jogát.

A Panasztestület a körülmények összességének értékelését követően arra az álláspontra jutott, hogy fennállt az előállítás feltétele, így az kellő joggal került végrehajtásra, ugyanakkor az előállítás időtartama miatt sérült a panaszos személyi szabadsághoz való joga.

A panaszos bántalmazására irányuló sérelme tekintetében a Panasztestület nem állapította meg a panaszos testi épséghez fűződő alapvető jogának sérelmét.

A Panasztestület álláspontja szerint a panaszossal szemben fogantatosított ruházatátvizsgálást megfelelő joggal hajtották végre, ezért e vonatkozásban nem állapítható meg jogsértés, azonban az élelemmel történő ellátás hiánya sértette az emberi méltósághoz való jogát.

A Panasztestület a rendelkezésre álló iratok alapján úgy döntött, hogy a megfelelő tájékoztatás, valamint igazolás kiadásának elmaradása okán sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga.

Nem volt azonban megállapítható a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme a szolgálati fellépés módját, valamint az intézkedő rendőrök hangnemét és bánásmódját illetően, mivel a panaszos és a rendőrség által előadott tényállás között olyan ellentét feszül, amelyet a Panasztestület a rendelkezésre álló eszközökkel és iratokkal nem tudott feloldani.

A megvalósult alapjogsértés a Panasztestület megítélése szerint elérte a súlyosság azon fokát, amely indokoltá tette a panasz és az állásfoglalás megküldését az országos rendőrfőkapitánynak.

III.

A Ket. 50. § (1) bekezdésében foglalt tényállás tisztázási kötelezettség keretében a hatóság az alábbi bizonyítási eszközök tartalmát vette figyelembe

- a panaszos bejelentéséről készült jegyzőkönyv;
- a Panasztestület megkeresésére adott válasza;
- Rendőrkapitányság alosztályvezetőjének a Panasztestület megkeresésére adott válasza;
- az intézkedést fogantatosító rendőrök jelentése;
- a panaszos bilincseléséről szóló parancsnoki kivizsgálás;
- az előállítás végrehajtásáról szóló jelentés;
- a panaszossal szembeni kényszerítő eszköz alkalmazásának parancsnoki kivizsgálása;
- rendőri szerv vezetőjének szakmai állásfoglalása.

A lefolytatott közigazgatási hatósági eljárás során a panaszos előterjesztett panaszában megfogalmazott állításokat alátámasztó további bizonyítási indítványt, egyéb nyilatkozatot,

illetőleg bizonyítékot a hatóság részére nem szolgáltatott. Az eljárás során – az intézkedő rendőrök által tett jelentésekben foglalt nyilatkozatokon túl – egyéb bizonyíték nem merült fel, ugyanakkor a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján eleget lehetett tenni a Ket. 50. § (1) bekezdésben előírt tényállás tisztázási kötelezettségnek.

Ezek alapján a Pp. 195. § (1) bekezdés szerint a rendőri jelentés közokirati jellegére tekintettel, az abban foglalt tények ellenkezőjére vonatkozó bizonyíték hiányában, döntésem meghozatalánál a rendőri jelentésekben foglaltakat vettem alapul. Ezen álláspontom kialakításánál figyelemmel voltam több korábbi bírósági ítéletre és döntésre is. (1/2004. Büntető jogegységi határozat, BH2009. 230, Egri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 9.K.27.173./2013/7. számú ítélete.)

IV.

A rendőri intézkedés elleni panasz elbírálásakor először azt vizsgáltam meg, hogy valamennyi panaszosi sérelemre kiterjed-e a hatásköröm.

Az Rtv. 92. § (1) bekezdése szerint *„Akinek a IV-V. Fejezetben - a 46/A-46/C. § kivételével -, valamint a VI. Fejezetben meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette, választása szerint*

a) panasszal fordulhat az intézkedést foganatosító rendőri szervhez vagy

b) kérheti, hogy - amennyiben a panasz elintézése nem tartozik más eljárás hatálya alá - panaszát a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően, az érintett rendőri szerv kilététől függően

ba) az országos rendőrfőkapitány,

bb) a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatokat ellátó szerv főigazgatója vagy

bc) a terrorizmust elhárító szerv főigazgatója

bírálja el.”

A Pp. 195. § (1) bekezdésben foglaltak szerint *„Az olyan papír alapú vagy elektronikus okirat, amelyet bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv ügykörén belül, a megszabott alakban állított ki, mint közokirat teljesen bizonyítja a benne foglalt intézkedést vagy határozatot, továbbá az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát, úgyszintén az okiratban foglalt nyilatkozat megtételét, valamint annak idejét és módját. Ugyanilyen bizonyító ereje van az olyan okiratnak is, amelyet más jogszabály közokiratnak nyilvánít.”*

A panaszos sérelmezte, hogy vele szemben a rendőrök felhatalmazáson túli erőszakot fejtettek ki a bilincselése során. Elmondása szerint a falba beleverték a fejét, majd hátra helyzetben megbilincseltek, így a homlokán horzsolás, kezén bőrpír keletkezett a bilincselés következtében.

A panaszosi sérelemmel – a rendőr által elkövetett bántalmazással – kapcsolatban felmerülő panaszok vizsgálata a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) alapján eljáró hatóság, valamint a felügyeletét ellátó ügyészség biztosítja a megfelelő jogorvoslatot

A hivatkozott törvényi rendelkezésekre tekintettel a panaszos által előterjesztett bántalmazással kapcsolatos sérelmei jelen közigazgatási hatósági eljárás keretében – hatáskör hiányában – nem bírálható el, ezért a jelen határozatban foglalt döntés arra nem terjed ki.

V.

A rendőri intézkedés ellen a panaszos által megfogalmazott sérelmek kapcsán álláspontom a következő:

V/1. Az intézkedő rendőrök fellépése, bánásmódja és hangneme

Az Rtv. 2. § (1) bekezdése alapján „*A rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyónbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.*”

Az Rtv. 13. § (1) bekezdés szerint „*A rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.*”

Az Rtv. 19. § (1) bekezdése szerint „*A jogszabályi előírások végrehajtását szolgáló rendőri intézkedésnek - ha törvény vagy nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik - mindenki köteles magát alávetni, és a rendőr utasításának engedelmeskedni. A rendőri intézkedés során annak jogszerűsége nem vonható kétségbe, kivéve, ha a jogszerűtlenség mérlegelés nélkül, kétséget kizáróan megállapítható.*”

Az Rtv. 20. § (2) bekezdésben foglaltak alapján „*A rendőr az intézkedés megkezdése előtt - ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor - köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről és előterjesztésére nyitva álló határidőről.*”

A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX.22.) BM rendelet (a továbbiakban: szolgálati szabályzat) 5. § (1) bekezdésben foglaltak szerint „*Az intézkedést a rendőr - az Rtv. 20. § (2) bekezdésének első mondatában meghatározottak közlését megelőzően - a napszaknak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha a rendőr egyenruhát visel, tisztelgéssel kezdi meg. A polgári ruhában intézkedő rendőr az intézkedés megkezdése előtt szolgálati igazolványát és azonosító jelvényét felmutatja.*”

A panaszos a vele szemben intézkedő rendőrök fellépését és hangnemét kifogásolta. Sérelmezte, hogy a rendőrök nem azonosították magukat, valamint az egyik intézkedő rendőr

sértegette, amit ő nem akart hallgatni és ekkor az intézkedő rendőr hozzá tette, csak akkor mehet el a panaszos a helyszínről amikor ő azt mondja.

A parancsnoki kivizsgálás tartalma szerint a rendőrök helyszínre történő megérkezésekor napszaknak megfelelően köszöntek, közölték nevüket, rendfokozatukat, szolgálati helyüket valamint azt, hogy verekedésről érkezett bejelentés így bűnüldözési és bűnmegelőzési célból rendőri intézkedést kezdeményeznek a panaszossal szemben.

A rendőrök a panaszossal nyugodtan beszéltek és határozottan intézkedtek, az intézkedés során empatikus és tisztelettudó volt hangnembük, nem alkalmaztak megkülönböztető bánásmódot.

A panaszos állításával ellentétben a rendőr őt nem sértegette sőt nyugodt stílusának köszönhetően az élettársa elmondta az intézkedést megelőzően történeteket.

A panaszos az intézkedés megkezdésétől emelt hangnemben válaszolt a rendőrök kérdéseire, szavaival folyamatosan bírálta a rendőrséget, a rendőri intézkedést.

A beadványban foglaltak nem felelnek meg a valóságnak, mivel a rendőr nem mondta azt, hogy csak akkor mehet el, ha ő azt mondja, a rendőr csak arra hívta fel a panaszos figyelmét, hogy köteles alávetni magát a rendőri intézkedésnek és utasításnak.

Amennyiben az intézkedő rendőrök sértő hangnemben beszéltek volna, akkor ennek tényét a panaszos kihallgatása alkalmával jelezhetné volna, azonban erre nem került sor részéről.

Ezzel kapcsolatban megállapítható, hogy az intézkedő rendőrtől – mint a közhatalmi funkciót ellátó szerv tagjától – minden esetben elvárható az udvarias és kulturált fellépés, ugyanakkor a rendőri intézkedésnek mindenki köteles magát alávetni és a rendőr utasításának engedelmeskedni.

A rendelkezésre álló bizonyítási eszközök (jelentések) a panaszosi állításnak az ellenkezőjét bizonyítják, miszerint a panaszos tanúsított kulturálatlan magatartást az intézkedés során. A panaszos saját állítása mellett egyéb bizonyítékot a hatóság részére nem szolgáltatott.

A fentiekre figyelemmel, mivel e tárgykörben a rendőri jelentésektől eltérő bizonyíték nem merült fel, ezért az ellenkező állítások értékelése során a rendőri jelentésben foglaltakat fogadtam el, így a panasz e tekintetben alaptalan.

V/2. A bilincselés időtartama, módja

Az Rtv. 47. §-ban foglaltak szerint *„A rendőr - intézkedése során - az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszer) alkalmazhat.”*

Az Rtv. 48. § alapján *„A rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására, d) ellenszegülésének megtörésére.”*

A szolgálati szabályzat 40. § (1) bekezdése szerint *„A megfogás, a leszorítás, az elvezetés vagy más, a rendőr által fizikai erőfelfejtéssel alkalmazott, valamely cselekvésre vagy cselekvés abbahagyására irányuló kényszerítés (a továbbiakban: testi kényszer) akkor*

alkalmazható, ha a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható.”

A szolgálati szabályzat 41. § (1) bekezdése szerint „*Bilincs alkalmazása, az Rtv. 48. §-ában meghatározott esetekben különösen azzal szemben indokolt*

c) akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg,

d) akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg,”

(4) bekezdése szerint „*A bilincselés módjai:*

b) kezek előre vagy hátra bilincselése,”

A panaszos elmondása szerint a bilincselést követően jelezte, hogy lazítsanak a bilincsen, de rászorították a kezére a kérése ellenére. A bilincset csak a Rendőrkapitányság épületében vették le róla.

A Panasztestület álláspontja szerint a panaszossal szemben alkalmazott bilincselés időtartamát illetően nem érvényesült az arányosság követelménye maradéktalanul, tehát a bilincselés időtartama sértette a panaszos emberi méltósághoz fűződő jogát.

A Panasztestület állásfoglalásában kifejtett megállapítással az alábbi indokok alapján nem értek egyet.

Az előállítás végrehajtásáról szóló rendőri jelentésben foglaltak szerint a panaszossal szemben az Rtv. 48. § c) és d) pontjai alapján figyelmeztetést és testi kényszert követően bilincs alkalmazására került sor, amely *-n * órától * óráig tartott.

Ezzel kapcsolatban az intézkedő rendőr a jelentésében a bilincselést azzal egészítette ki, hogy a panaszos már az intézkedés megkezdésétől verbálisan agresszíven viselkedett egy alkalommal arra is kísérletet tett, hogy elhagyja a helyszínt és kivonja magát a rendőri intézkedés alól. Ezen magatartás megakadályozása céljából a rendőr a „törvény nevében” szavak előre bocsátásával felszólította az együttműködő magatartásra. Miután a kívánt célt ezzel sem érte el és a panaszos magatartása továbbra is arra irányult, hogy a helyszínt elhagyja, ezért vele szemben előzetes figyelmeztetést követően testi kényszert alkalmaztak. Az ellenszegülést azonban ez sem törte meg, ezért az intézkedő rendőr a rendszeresített bilincs alkalmazásával hátra helyzetbe megbilincselte a panaszost. A testi kényszer illetve a bilincs alkalmazása a ház falánál történt, figyelembe véve a panaszos előzetes magatartását a kényszerítő eszköz alkalmazásához stabil helyzetbe kellett hozni.

A parancsnoki kivizsgálásban foglaltak szerint a bilincselést követően a panaszos kérte, hogy lazítsanak a bilincsen, amely kérésnek az intézkedő rendőr eleget tett. A szolgálati gépjárműben – mivel hátra helyzetben került bilincselésre – feltételezhetően saját magának szoríthatta meg a bilincset.

A parancsnoki kivizsgálásban foglaltak szerint a bilincselés előtt és ideje alatt folyamatosan kiabált a rendőrökkel vitatva az intézkedés jogszerűségét. A bilincs felhelyezése után a folyamatos kommunikáció hatására 4-5 perc múlva látszólag megnyugodott, együttműködő magatartást tanúsított. Figyelembe véve azonban a panaszos korábbi viselkedését, amely arra irányult, hogy az intézkedés alól kivonja magát, megghiúsítsa a rendőri intézkedést és a kényszerítő eszköz alkalmazását, a rendőrök az intézkedés eredményes végrehajtása érdekében a panaszossal szemben a helyszínen alkalmazott bilincselést a beszállítás idejére is

fenntartották. A bilincset csak a Rendőrkapitányság épületében vették le a panaszosról, így a bilincselés * órától * óráig tartott, sérülést nem okozott.

A Pp. 195. § (1) bekezdése értelmében a rendőri jelentés közokiratnak minősül, amely szerint a jelentésben foglaltak teljes mértékben – az ellenkező bizonyításáig – bizonyítják az abban foglaltakat. Figyelembe véve a rendőri jelentés közokirati jellegét, ezért a bizonyítékok értékelése során a rendőri jelentésben foglaltakat fogadtam el a döntéshozatal alapjául, miszerint a panaszosnak az intézkedés során tanúsított agresszivitására, az intézkedéssel szembeni ellenszegülésére tekintettel tartani lehetett attól, hogy a helyszínt elhagyja és kivonja magát a rendőri intézkedés alól, amelyre kísérletet is tett, ezért a bilincs – mint a szökés és az ellenszegülés megtörésére szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz – alkalmazása jogszerű és indokolt volt.

Az Rtv. 48. §-hoz fűzött indokolás szerint a bilincs a további ellenszegülés, a szökés, a támadás megakadályozására szolgáló megelőző, védelmi jellegű kényszerítő eszköz. Ennélfogva alkalmazása előzetes ellenállás tanúsítása nélkül vagy fizikai kényszer folyományaként is szóba jöhet. Az alkalmazás törvényi feltétele azonban, hogy kizárólag személyi szabadság korlátozásával járó rendőri intézkedés keretében (elfogás, előállítás, elővezetés, őrizetbevétel) alkalmazható.

Az Rtv. 15. § (1) és (2) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával. Több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár.

E törvényi rendelkezések nem csak a rendőr által alkalmazható „kényszer” maximumát, de minimumát is előírják, mégpedig oly módon, hogy a rendőr olyan fokú kényszert kell, hogy alkalmazzon, amely megfelelő biztonságot fog nyújtani az intézkedés jövőbeni része során is. Ez az előírás az intézkedő rendőrtől azt követeli meg, hogy a panaszos jövőbeni magatartására vonatkozóan vonjon le megbízható következtetéseket. E következtetést a rendőr a helyszínen a jövőre vonatkozóan nem végezheti el „patikamérlegen”. Számtalan példa mutatta már, hogy a rendőr olykor „alábecsüli” a szükséges intézkedés mértékét. Ezek következménye „jobb esetben mindössze” szökés, rosszabb esetben önkárosítás, súlyos sérülés, lőfegyverhasználat lett. A rendőrtől a törvényalkotó elvárja, hogy az intézkedése során ilyen esetek ne következhessek be.

Fontos hangsúlyozni azt a tényt is, hogy az alkalmazott kényszerítő eszköz „pozitív hatását”, azaz a megelőzött további jogsértő cselekményt – megtörténtük hiányában – igazolni, bizonyítani nem lehet sem az intézkedés korai szakaszában, a kényszerítő eszköz alkalmazását megelőzően a helyszínen, sem azt követően hatósági, vagy bírósági eljárásban.

A jogalkotó ezért a mérlegelésnek „tágabb kört enged” amikor azt írja elő, hogy a rendőri intézkedés csak „nyilvánvalóan aránytalan” hátrányt nem okozhat az intézkedés alá vont személynek.

A két vizsgálandó kényszerítő eszköz (testi kényszer, bilincs) között jogalkotói jogértelmezés nem tett különbséget súlyuknál fogva sem az Rtv.-ben, sem az intézkedés idején hatályban volt más jogszabályban.

Jogalkotói iránymutatás hiányában a hatóság jogalkalmazói tevékenysége során ezt követően azt vizsgálta meg, hogy a testi kényszer és a bilincs között fennáll-e „nyilvánvaló” és szignifikáns különbség a tekintetben, hogy mekkora hátrányt okoz.

A testi kényszer alkalmazása olyan fizikai erő kifejtéssel jár, mely ereje, irányultsága (elvezető fogások, karfeszítés, földre fektetés) révén képes lehet megtörni az elszenvédőjének akaratát, azaz az akaratlagos ellenszegülő mozgását mindaddig, amíg a rendőr saját fizikai erő kifejtését megfelelő intenzitással és irányultsággal fenntartja. A bilincs fizikai jellemzőinél fogva – a testi kényszerhez hasonlóan, szakszerűen felhelyezve – arra alkalmas, hogy a megbilincselte személy nem kívánt mozgását lehetetlenné tegye. Amíg a testi kényszerrel akár az intézkedés alá vont személy teljes testét kontrollálni lehet, addig a kezek megbilincselése csak a kezek szabad mozgását gátolja meg, sok esetben továbbra is szükséges az illető kísérése, megfogása.

A testi kényszer alkalmazásával szembeni ellenszegülés esetén maga a testi kényszer hámsérülést, vagy ennél súlyosabb sérülést (ízületi, vagy csontsérülést) is okozhat. A bilincs szabályszerűen felhelyezve további ellenszegülés (a kezek szétfeszítése) esetén szorosabbá válva jellemzően hámsérülést okoz.

Az akarathajlító hatás, a személyes szabadság korlátozásának mértéke tekintetében tehát megállapítható, hogy a bilincselés alkalmazása koránt sem jelent fizikailag nagyobb mértékű korlátozást. A testi kényszer a rendőr fizikai képességeit és figyelmét jellemzően nagymértékben, akár teljes mértékben leköti. A bilincs alkalmazásával a rendőr a helyszíni intézkedése során fizikai erejét és figyelmét egyaránt nagyobb mértékben oszthatja meg, hiszen a nem kívánt mozgást nem a rendőr, hanem túlnyomórészt a bilincs akadályozza. Ez utóbbi úgy az intézkedés biztonsága, mint a tágabb környezet, végső soron a közrend szempontjából is kedvezőbb intézkedési helyzetet jelent.

Szóba jöhet a kényszerítő eszközök alkalmazásának negatív társadalmi megítélése, és ebben a körben kérdéses lehet, hogy a megbilincselés nagyobb mértékben korlátozza-e az emberi méltóságot, becsületet, mint a folyamatos karfeszítéssel, vagy más módon kivitelezett megfogással történő elvezetés. Jogszabály iránymutatást nem ad a hatóságnak ilyen értékelés elvégzéséhez, így ez nem tartozik a hatáskörömbébe.

A szolgálati szabályzat 41. § (1) bekezdés d) pontja értelmében a bilincs különösen akkor alkalmazható, ha a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülés testi kényszerrel nem törhető meg. A testi kényszer akarathajlító jellegére tekintettel fogalmilag feltétlenül az ellenszegülő magatartás megszűnését eredményezi, ez ugyanakkor nem jelenti az ellenszegülés megtörését is, azaz az ellenszegülési szándéktól való elállást, ezért a testi kényszer megszüntetésekor az intézkedés alá vont személy további aktív ellenszegülést tanúsíthat. Erre tekintettel a bilincs alkalmazása a testi kényszert kiváltva, kiegészítve a további ellenszegülő magatartás megakadályozására hivatott. A testi kényszerrel lefogott személy esetében azt, hogy csupán ellenszegülő magatartása kényszerű megszűnéséről, avagy az ellenszegülés megtöréséről (szándéktól való elállásról) van-e szó, alapvetően tudati, érzelmi kérdésként, egzakt módon eldönteni, tehát az érintett jövőbeni szándékára vonatkozóan biztos következtetést levonni sem a helyszínen, sem a későbbiek során nem lehet.

Ezért – a már fent is kifejtettek szerint – az Rtv. rendelkezése értelmében a rendőr mérlegelésén múlik, hogy a testi kényszer felváltása, kiegészítése céljából alkalmazza-e a bilincselést. A jelen esetben a tényállásban említett indulatos, aktív ellenszegülő magatartásra tekintettel okszerűen döntött a rendőr úgy, hogy a testi kényszert a bilincseléssel kiváltva továbbra is fenntartja a panaszos szabad mozgásának korlátozását mindaddig, amíg a helyszíntől eltávolítva, a Rendőrkapitányság területére kísérik, kizárva, minimálisra csökkentve a további jogsértő cselekmény elkövetésének a lehetőségét.

Megállapítottam, hogy a bilincselés és a testi kényszer között nyilvánvaló különbség a korlátozás azaz „hátrány okozás” mértékében nem állapítható meg, sőt a bilincselés a testi kényszerrel szemben csak a karok mozgását akadályozza legfeljebb azonos sérülés veszélye mellett. Ezért a rendőr az Rtv. 15. §-ában foglalt nyilvánvaló hátrányokozás tilalmát nem szegte meg, hiszen úgy a jogszabályi környezetből, mint a tényszerű összehasonlításából nem következik nyilvánvaló különbség a két kényszerítő eszköz között, azaz intézkedése az Rtv. 48. § d) pontja alapján a bilincselés tekintetében is arányos volt.

A leírtak alapján a panasz e tekintetben alaptalan.

V/3. Az előállítás jogalapja

Az Rtv. 15. § (1) bekezdése alapján *„A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.”*

Az Rtv. 33. § (1) bekezdésben foglaltak alapján *„A rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt,
a) akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek;”*

A panaszos az előállítást panaszolja álláspontja szerint nem állt fenn a jogalapja.

Ez a törvényhely a rendőrnek nem biztosít mérlegelési lehetőséget, hanem tettenérés esetén kötelező jelleggel előírja az intézkedés alá vont előállítását.

Ebben az esetben a tettenérés megvalósult, hiszen a rendőrök kiérkezésekor mind a panaszos, mind az élettársa a helyszínen tartózkodtak sőt a köztük lévő konfliktus sem ért még véget, hiszen a panaszos kabátját még fogta az élettársa, illetve maguk is arról számoltak be, hogy közöttük nézeteltérés volt az utcán az intézkedést megelőzően.

A rendőri jelentésből egyértelműen megállapítható, hogy a panaszos előállítására azért került sor, mert vele szemben felmerült a Büntető törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 339. § (1) bekezdésébe ütköző garázdaság vétsége, amelyre tekintettel a rendőrök indokoltak tartották a panaszos Rendőrkapitányságra történő előállítását.

A leírtakra tekintettel a rendőrök jogszerűen állították elő a panaszost, ezért a panasz alaptalan.

V/4. Az előállítás időtartama

Az Rtv. 15. § (1) bekezdése alapján „*A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.*”

Az Rtv. 33. § (3) bekezdése alapján „*A rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.*”

A panaszos a Rendőrkapitányságon eltöltött időtartamot panaszolja. A beadványában előadja, hogy délután * óra körül az élettársával konfliktusba került az utcán előállították a Rendőrkapitányságra és csak * órakor engedték el.

A Panasztestület állásfoglalása szerint a rendőrség megsértette az Rtv. 15. §-ban foglalt arányosság követelményét azzal, hogy a panaszossal szemben az előállítás összesen 6 óra 17 perc időtartama alatt csupán 9 percig végeztek eljárási cselekményt, így sérült a panaszos személyi szabadsághoz való joga.

Az előállítás végrehajtásáról szóló rendőri jelentés szerint a rendőrök *-n * órakor érkeztek a helyszínre és vonták intézkedés alá a panaszost, majd az intézkedés keretében a Rendőrkapitányságon * órakor került átadásra a készenléti csoportvezetőnek, a panaszos előállítása * óráig tartott.

A parancsnoki kivizsgálásban foglaltak szerint a panaszost garázdaság büncselekményének elkövetése miatt elfogták és előállították a Rendőrkapitányságra. Ekkor került sor a panaszos ruházatának átvizsgálására, majd az élettársától külön helyiségben történő elhelyezésére. Az előállítás és az őrzés ideje alatt a panaszossal szemben más eljárási cselekmény nem került foganatosításra.

A parancsnoki kivizsgálás tartalma szerint a panaszost az előállító helyiségbe nem fogadták be, így esetében az adminisztrációs terhek nem alapozták meg az előállítás meghosszabbodását.

A panaszpont elbírálása kapcsán, mivel a rendőrségtől beszerezett iratok a panaszos állításait támasztották alá és egyéb releváns információ nem állt rendelkezésre a döntésem kialakításához a rendelkezésre álló iratok szolgáltak alapul, ezért a panasz megalapozott.

V/5. Az előállítás körülményei

Az Rtv. 2. § (1) bekezdésben foglaltak szerint „A rendőrség védelmet nyújt az életet, a testi épséget, a vagyonbiztonságot közvetlenül fenyegető vagy sértő cselekménnyel szemben, felvilágosítást és segítséget ad a rászorulóknak. A rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.”

Az Rtv. 15. § (1) bekezdés szerint „A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.”

Az Rtv. 31. § (1) bekezdése szerint „Akivel szemben személyi szabadságot korlátozó intézkedést foganatosítanak, annak ruházatát a rendőr a támadásra vagy az önveszély okozására alkalmas tárgy elvétele végett, előzetes figyelmeztetés után átvizsgálhatja.

(2) A ruházat átvizsgálását — halaszthatatlan eset kivételével — az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezheti. Az intézkedés nem történhet szemérem sértő módon.”

A szolgálati szabályzat 31. § (7) bekezdésben foglaltak szerint „Elhelyezéskor a fogvatartottat nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról. Betegség vagy sérülés esetén orvosi ellátásban kell részesíteni, ruházatát támadás vagy önveszély okozására alkalmas tárgy elvétele céljából a felügyeletet ellátó rendőrnek át kell vizsgálnia. A ruházat átvizsgálását a fogvatartottal ellentétes nemű személy nem végezheti, valamint nem lehet jelen, kivéve, ha az átvizsgálás technikai eszközzel történik.”

A szolgálati szabályzat 31. § (11) bekezdése szerint „A személyi szabadság korlátozásának első 5 óráját követően az intézkedést foganatosító rendőri szerv gondoskodik a fogvatartott személy étellel történő ellátásáról. A fogvatartott személy étkezése az előállító helyiségben történik. Az étel kiosztását a felügyeletet ellátó rendkívüli őr végzi. Ha a rendkívüli őr nem rendelkezik az étel kiosztásához szükséges ételmiszerhigiéniai alapismereti vizsgával és érvényes egészségügyi könyvvel, akkor az ételmiszer kicsomagolását nem végezheti. Ilyen esetben a fogvatartottat előre csomagolt ételmiszterrel és az annak elfogyasztásához szükséges egyszer használatos evőeszközökkel kell ellátni.”

A panaszos bejelentésében sérelmezte, hogy az előállítás során bekísérték egy belső helyiségbe, ahol azt kérték, hogy vetközzön le és a ruháját átnézték. Elvették tőle a székét, továbbá nem biztosítottak számára ételt az 5 órán túli fogva tartása ellenére. A folyósón kellett várakoznia, nem hallgatták ki az eljárás alatt, továbbá amikor a mosdót igénybe vette egy hölgy kiment vele és egész végig ott tartózkodott a helyiségben. A panaszos sérelmezte azt is, hogy őt orvos nem látta.

A Panasztestület véleménye szerint a panaszos emberi méltósághoz való joga az étellel történő ellátás hiánya miatt sérült.

A parancsnoki kivizsgálás szerint a panaszosnak a Rendőrkapitányságra történő előállítását követően az előállító egység előterében található zárt helyiségben került sor a ruházatátvizsgálására, amelyet vele azonos nemű rendőr végzett. Ekkor a panaszos kipakolta zsebeit, levette pulóverét, letolta a nadrágját mutatva, hogy nem rejtett el semmit. A ruházatátvizsgálás alkalmával sem bűncselekmény elkövetéséből származó, sem arra alkalmas eszköz, valamint közbiztonságra veszélyes eszköz sem került elő.

A parancsnoki kivizsgálásban foglaltak szerint a panaszos az előállítását követően nem került elhelyezésre előállító helyiségben. A panaszost és élettársát külön helyiségekben őrizték figyelemmel arra, hogy eltérő nemű fogvatartottak nem lehetnek együtt, illetve amennyiben látó és halló közelségbe kerültek egymással újra konfliktus helyzet alakult volna ki közöttük.

A panaszos a fogda előtti előtérben került elhelyezésre, ahol nem állt rendelkezésére ülőalkalmatosság, miután azonban ezen igényét jelezte az őrzésével megbízott rendőr a leíró helyiségből biztosított számára egy széket.

A panaszosi állítással szemben gyanúsítottként történő kihallgatása megtörtént a rendőrségi iratok tanúsága szerint * óra és * óra közötti időben, majd ezt követően került sor bűnügyi nyilvántartásba vételére.

A panaszos rendőri felügyelete a mosdóban az általa megvalósított előállítás alapjául szolgáló tényállásra figyelemmel megfelel az Rtv. 15. §-ban foglalt arányosság követelményének.

Azon panaszosi sérelem miszerint öt orvos nem látta, ellentmond a rendelkezésre álló rendőri jelentésben foglaltaknak, valamint az írásos dokumentumoknak.

A rendőri jelentés tartalma szerint az intézkedő rendőrök helyszínre érkezésekor a panaszos bal arcfelén és a szeme alatt frissen keletkezett horzsolás, illetve a bal kezén több hosszanti frissen horzsolts seb volt látható.

Az intézkedés során a panaszosnak a testi kényszer, illetve a kényszerítő eszköz alkalmazása sérülést nem okozott. Azonban az intézkedés előtt keletkezett sérülések miatt – amelyeket egymásnak okoztak – az intézkedő rendőrök saját kezdeményezésre a Rendőrkapitányság készenléti csoportvezetőjén keresztül az Országos Mentőszolgálat (a továbbiakban: OMSZ) segítségét kérték. Az OMSZ munkatársai * órakor érkeztek meg a Rendőrkapitányság épületébe, a panaszost megvizsgálták és a vizsgálat eredményéről „OMSZ Mentési dokumentációs lap”-ot készítettek. Ezzel a rendőrök a segítségnyújtási kötelezettségüknek eleget tettek.

A panaszos nem került elhelyezésre fogdában, ezért dokumentáltan élelmet sem kapott. A panaszosi beadványban ugyan az szerepel, hogy az egyik rendőr megkínálta élelemmel és cigivel, azonban ez nem felel meg a jogszabályi előírásoknak.

Mindezekre figyelemmel az élelemmel történő ellátás hiánya miatt a panasz megalapozott.

V/6. A megfelelő tájékoztatás közlésének és igazolás kiadásának elmaradása

Az Rtv. 20. § (2) bekezdésben foglaltak alapján „*A rendőr az intézkedés megkezdése előtt - ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor - köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről és előterjesztésére nyitva álló határidőről.*”

Az Rtv. 33. § (4) bekezdésben foglaltak szerint „*Az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani.*”

A panaszos sérelmezte, hogy nem tájékoztatták panaszjogáról, arról csak későbbiekben értesült, sérelmezte továbbá azt is, hogy nem kapott semmilyen papírt arról, hogy a Rendőrkapitányságon járt és mi történt vele.

A Panasztestület a rendelkezésre álló iratok alapján úgy döntött, hogy a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga a megfelelő tájékoztatás, igazolás kiadásának elmaradása okán sérült.

A rendőri jelentésben foglaltak alapján megállapítható, hogy a panaszos tájékoztatása a helyszínen megtörtént az intézkedés célját illetően. A kényszerítőeszköz alkalmazását követően panaszos tájékoztatva lett a törvény szerinti panasz lehetőségéről, illetve annak határidejéről. Ismertették továbbá, hogy az intézkedéssel kapcsolatos panaszát előterjesztheti a Rendőrkapitányságon, az Ügyészségen, illetve a Panasztestületnél, ezzel kapcsolatban felhívták a fegyelmét a rendelkezésre álló határidejére is.

Az intézkedő rendőrök a panaszost tájékoztatták arról is, hogy vele szemben garázdaság elkövetése miatt büntető feljelentést, a jogszerű intézkedéssel szembeni engedetlenség miatt pedig szabálysértési feljelentést tettek.

A parancsnoki jelentés szerint a panaszos tájékoztatása mind a helyszínen, mind az előállítás során megtörtént. A későbbiekben az előállítás okáról, valamint az Rtv. IX. fejezetében meghatározott panasztételi lehetőségről szóló tájékoztató is ismertetésre került a részére.

A rendőri jelentés tartalma szerint meghallgatása során a panaszos elmondta, hogy az élettársával az albérlőiken vitakoztak össze, továbbá úgy nyilatkozott, hogy a rendőri intézkedéssel szemben panasszal nem él, a testi kényszer és a kényszerítőeszköz alkalmazása számára sérülést nem okozott.

A állásfoglalás szerint a panaszos vonatkozásában megállapítható, hogy a Rendőrkapitányságon előállító helyiségben nem helyezték el, ebből adódóan amennyiben a meg is kapta az előállítással kapcsolatos tájékoztatásokat, az nem került dokumentálásra, előállításról szóló igazolás nem került kiállításra, így azt a panaszos nem is kaphatta meg.

A rendelkezésre álló iratokból megállapítható, hogy a panaszos az eljárással kapcsolatos megfelelő tájékoztatást megkapta, azonban az előállításról szóló igazolás nem került részére kiállításra és átadásra, ezért az igazolás hiánya miatt a panasz megalapozott.

Mindezek alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határoztam.

Hatásköröm és illetékességem az Rtv. 92. § (1) bekezdése, illetve a 93/A. § (6) és (7) bekezdésein alapul.

A határozat az alábbi jogszabályokon alapul:

- a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 330. § (2) bekezdés;
- a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény 100. § (1) bekezdés e) pontja, 109. § (1) bekezdés a) pontja, 50. §;
- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 92. § (1) bekezdés, 93/A. (7), (9) bekezdés, 2. § (1) bekezdés, 13. § (1) bekezdés, 16. § (1) bekezdés, 17.§ (1), (2) bekezdései, 20. § (2) bekezdés, 31. § (1) bekezdés, 33. § (1), (3), (4) bekezdései, 15. § (1), (2) bekezdés, 47. § , 48. §, 19. § (1) bekezdés;
- a Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 30/2011. (IX.22.) BM rendelet 5. § (1) bekezdés, 31. § (7), (11) bekezdései, 39.§ (1), (3) bekezdései, 40. § (1) bekezdés, 41. § (1), (3), (4), (6) bekezdései;

Budapest, 2016. január 04.

**Papp Károly r. altábornagy
rendőrségi főtanácsos**